

Ольга Акімова

Інформаційний центр у спеціальній бібліотечі

Наукова бібліотека Інституту біології південних морів з 1996 р. розпочала роботу в міжнародній системі АСФИС, здійснюючи підготовку аналітико-бібліографічної інформації з водних наук для світового банку даних ASFA. Книгозбірня підключена до Internet, бере активну участь у діяльності консорціуму великих бібліотек та інформаційних центрів доступу до повнотекстових електронних версій наукових журналів видавництва Springer та консорціуму бібліотек під егідою та за фінансової підтримки Інституту Відкритого Суспільства (Будапешт).

Стрімкий розвиток і застосування в Україні телекомунікаційного доступу до інформації дають можливість бібліотекам перейти до нових форм обслуговування, зокрема дистанційного пошуку в електронних інформаційних базах даних і електронних каталогах, тим часом наповнюючи власні БД та ЕК.

Нині немає потреби збирати всі необхідні періодичні видання, традиційні чи електронні. Слід лише зосереджувати в бібліотеках електронні інформаційні моделі, що ведуть до потрібних джерел. Модель доступу до інформації стає їх головною та перспективною характеристикою.

Наукова бібліотека ІнБПМ почала створювати таку модель у 1994 р., вивчаючи зарубіжний досвід роботи бібліотек у галузі морських і водних наук.

Як член Європейської асоціації бібліотек і інформаційних центрів автор статті займається дослідженнями комп'ютеризації бібліотеки і її телекомунікаційного потенціалу, зокрема Internet та електронної пошти. Перший досвід був отриманий в Англії у науковій бібліотечі Плімутської морської лабораторії. Повернувшись з відрядження, ми розпочали організаційну роботу. В 1995 р. на традиційній конференції Міжнародної асоціації бібліотек і інформаційних центрів у Лондоні було заслухано доповідь про діяльність наукових бібліотек водної галузі в Україні.

У 1996 р. бібліотека розпочала роботу в міжна-

родній системі АСФИС, де нами здійснюється підготовка аналітико-бібліографічної інформації з водних наук для світового банку даних ASFA (Реферативна інформація з водних наук і рибного господарства). Завдяки цьому маємо змогу отримати повний комплект ASFA на компакт-дисках, а з 1999 р. — онлайн-доступ до цього цінного для вчених джерела інформації. Підключення до Internet розширило можливості в обслуговуванні вчених — надано швидкий доступ до рефератів наукових публікацій (ASFA CD-ROM, on-line) та копії статей через ММБА (замовлення статей відбувається через E-mail).

Міжнародний фонд «Відродження» (МФВ) у 1998 р. оголосив конкурс проектів для бібліотек «Розвиток Internet в Україні». Було здійснено спробу отримати грант за проект «Створення центру з організації доступу до інформаційних ресурсів Internet і поширення електронних публікацій у галузі охорони навколишнього середовища та проблем екології серед бібліотек і громадських організацій України».

Виконання офіційного проекту з його створення розпочалося тільки в 1999 р. На основі CDS/ISIS розроблено програму для введення ЕК. Ця програма поширюється для користування серед бібліотек морської і водної тематики. Було придбано потужний бібліотечний сервер для бібліотек Севастополя й Криму.

У нашій країні під егідою і за фінансової підтримки МФВ створено консорціум великих бібліотек та інформаційних центрів доступу до повнотекстових електронних версій наукових журналів видавництва Springer, а також консорціум бібліотек України під егідою та за фінансової підтримки Інституту Відкритого Суспільства (Будапешт) і найбільшого в світі видавництва EBSCO, котрі наприкінці 1999 р. надали доступ до трьох тис. повнотекстових електронних журналів й інших видань у галузі суспільних і гуманітарних наук, зокрема до медичної БД «Medline».

Наукова бібліотека ІнБПМ бере активну участь у діяльності обох консорціумів. Вона має

© Акімова О. А., Київ, 2001

Акімова Ольга Андріївна, зав. науковою бібліотекою Інституту біології південних морів НАН України.

в своєму арсеналі чотири комп'ютери (два з них підключено до Internet), потужний бібліотечний сервер, ксерокси, принтери, Web-сторінку: <http://library.iuf.net>

Бібліотека надає вченим, аспірантам, студентам, членам громадських екологічних організацій, бібліотекарям такі послуги:

- ❖ доступ до електронних публікацій видавництва Springer. Ретельно описано методику пошуку й отримання електронних версій його статей для користувачів, котрі мають доступ в Internet та послуговуються провайдером Інституту. Дану інформацію призначено й для тих, хто не має доступу в мережу. Їм пропонується перелік рейтингових електронних журналів видавництва в галузі водних наук і екології. При відборі джерел враховувався раніше проведений збір інформації про необхідні журнали. Бібліотека передплатила оглави журналів, що зберігаються в електронній формі й на паперових носіях. Їх електронні версії надсилаються бібліотекам чи іншим користувачам електронною або звичайною поштою, якщо вони містяться на дискеті чи паперових носіях. За оглавами приймаються замовлення на отримання необхідних повних текстів електронних версій статей видавництва Springer;
 - ❖ доступ до інформаційно-бібліографічної БД ASFA. Центр приймає і виконує замовлення щодо пошуку потрібної інформації в реферативній БД ASFA (за ключовими словами), застосовуючи електронну, звичайну пошту, особисто і по телефону. Тим, хто має доступ в Internet і підключений до провайдера ІнБПМ, надається інструкція стосовно використання он-лайнного доступу.
 - ❖ ознайомлення з оглавами й рефератами статей наукових журналів видавництв: Elsevier, Springer, Kluwer, Inter-Research, Academic Press. Наукова бібліотека передплатила оглави рейтингових журналів у галузі морських і водних наук зазначених видавництв. Центр дає змогу отримати їх копії у вигляді файла на дискетах, використовуючи електронну пошту, у вигляді паперового носія, відправленого звичайною поштою, та можливість ознайомлення з копіями оглавів у бібліотеці. Для користувачів Internet додаються адреси видавництв, перелік яких постійно поповнюється. Приймаються замовлення і на оглави журналів, що не ввійшли в перелік.
 - ❖ отримання копій статей із журналів морської та водної тематики в рамках ММБА за сприяння бібліотечних асоціацій IAMSLIC і EURASLIC. Слід подавати замовлення з його повним бібліографічним описом. Вимога на замовлення здійснюється через E-mail з використанням листа розсилання (listserv) IAMSLIC та EURASLIC. У такий же спосіб надсилаються копії у вигляді паперового носія або файлу документа.
 - ❖ доступ до пошукової інформаційної системи EBSCO. Центр приймає і виконує замовлення щодо пошуку необхідної інформації в БД EBSCO. Бібліотекам і користувачам, підключеним до серверу ІнБПМ, надається можливість самостійного он-лайнного пошуку в базі. Центр обслуговує споживачів, використовуючи бібліотечні фонди з наданням потрібних копій із журналів та інших видань. Здійснюється подальше обслуговування читачів через ММБА. Перелік усієї іноземної періодики, наявної у фондах, можна переглянути на нашій Web-сторінці.
 - ❖ щодо власне бібліотек: уможлиблюється підключення до бібліотечного серверу ІнБПМ, програмне забезпечення з метою введення ЕК, розробленого на підґрунті Micro CDS/ISIS, отримання консультацій і тренінгів для бібліотекарів з питань сучасного бібліотечного обслуговування. Для співробітників бібліотек на сторінці міститься інформація щодо професійних бібліотечних асоціацій світу в галузях морських та водних проблем (EURASLIC, IAMSLIC).
- Центр надалі поширюватиме можливості з надання інформації й обслуговування вчених, спеціалістів сфери водних наук і екології, студентів, школярів, членів громадських екологічних організацій.